

BRUSSEL PLAATSELIJKE BESTUREN
GEWESTELIJKE OVERHEIDSDIENST BRUSSEL

CONTACT Directie Lokale Financiën
W. Marcoen
Eerste attaché
T + 32 (0)2 800 32 82
wmarcoen@gob.brussels

Aan de representatieve organen van de erediensinstellingen onder voormalig gemeentelijk toezicht
Aan de dames en heren Burgemeesters en Schepenen van de Stad en gemeenten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

ONZE REF. OB2023/11
2023-134965

UW REF.

BETREFT Eredienstinstellingen – Ordonnantie van 10 december 2021 – Over de afhandeling en financiering van lopende en nieuwe investeringsdossiers

BRUSSEL 23. 06. 2023

Geachte vertegenwoordigers van de representatieve organen,
Geachte dames en heren Burgemeesters,
Geachte dames en heren Schepenen,

Deze omzendbrief heeft betrekking op de afhandeling en financiering van de lopende en nieuwe investeringsdossiers van de erediensinstellingen.

Sleutelboodschappen

- Indien de gemeenten vóór 2023 toestemming hebben gegeven voor werken door erediensinstellingen onder gemeentelijk toezicht en zich verbonden hebben tot de financiering ervan, betreft dit lopende investeringsdossiers en blijven de gemeenten ook na 2023 verantwoordelijk voor de financiering ervan.
- Voor de financiering van de nieuwe investeringsdossiers, opgestart vanaf 2023 met toestemming van het Gewest in toepassing van de nieuwe ordonnantie, kan het Gewest aan de erediensinstellingen vragen een lening aan te gaan, waarvan de terugbetaling wordt betaald door het Gewest.

1) Probleemstelling

Summiere instructie

Op 1 januari 2023 trad de ordonnantie van 10 december 2021 betreffende het beheer van de materiële belangen van de erkende plaatselijke gemeenschappen in werking.

Het spreekt voor zich dat er steeds een overgangperiode is waarin de verbintenissen aangegaan vóór 1 januari 2023, in toepassing van de oude reglementering, dienen nageleefd te worden, al zijn er in de ordonnantie voor de afhandeling en financiering van lopende investeringsdossiers geen specifieke overgangsbepalingen voorzien. Afhankelijk van het dossier kan deze overgangperiode één tot meerdere jaren duren.

In de ministeriële omzendbrief van 19 juli 2022 betreffende de opmaak van de gemeentelijke begrotingen 2023 (p. 6) werd reeds de instructie gegeven dat de gemeenten op het investeringsprogramma en de gemeentebegroting 2023 nog de buitengewone toelagen voor in 2022 reeds lopende investeringsdossiers dienden in te schrijven (functie 799).

Ook Brussel Plaatselijke Besturen (BPB) gaf in een verduidelijking van 3 juni 2022 bij de overzending van de begrotingen van de eredienstinstellingen voor het dienstjaar 2023 (p. 2) en een toelichting van 16 november 2022 bij het begrotings- en boekhouding reglement van de eredienstinstellingen (p. 12), telkens gericht aan de eredienstinstellingen, representatieve organen en gemeenten, de instructie dat de eredienstinstellingen op hun begroting 2023 nog steeds de buitengewone gemeentelijke toelagen voor reeds lopende investeringsdossiers dienden in te schrijven.

Voor een goed begrip van de overgangperiode blijkt deze herhaalde instructie te summier, want sommige gemeenten en eredienstinstellingen gaan eraan voorbij of begrijpen ze verkeerd.

Geen gemeentelijke financiering voorzien voor lopende investeringen

Dit heeft ertoe geleid dat:

- enkele gemeenten niet de nodige financiering hebben voorzien op hun gemeentebegroting 2023 voor nog steeds lopende investeringsdossiers m.b.t. de eredienstinstellingen;
- enkele eredienstinstellingen contact opnamen met Brussel Plaatselijke Besturen vanuit de aanname dat in toepassing van de ordonnantie vanaf 1 januari 2023 het Gewest via BPB voor de financiering van lopende investeringsdossiers zou instaan.

Gewestelijke en gemeentelijke begrotingscontext

Op de gewestbegroting worden vanaf 2023 voor het eerst middelen ingeschreven voor buitengewone toelagen aan de katholieke, protestantse, anglicaanse en israëlitische instellingen. Deze uitgaven dienen voor het Gewest voorspelbaar en beheersbaar te zijn, terwijl ze van jaar tot jaar een heel variabel verloop kunnen kennen, afhankelijk van de te betoelagen investeringen.

Ook voor gemeenten die lopende investeringsdossiers dienen af te handelen dienen deze uitgaven beheersbaar te zijn. Op het investeringsprogramma en de begroting van gemeenten kan de rechtstreekse betoelaging van deze investeringsdossiers immers nog een aantal jaren een niet te onderschatten impact hebben.

2) Duidelijke omschrijving van lopende en nieuwe investeringswerken

Om de eredienstinstellingen en gemeenten te wijzen op de verantwoordelijkheid van de gemeenten wat het toezicht op en de financiering van lopende investeringsdossiers betreft, wordt hier omschreven, waarin lopende en nieuwe dossiers zich van elkaar onderscheiden.¹

Lopende investeringsdossiers

Definitie

Onder lopende investeringsdossiers moet worden verstaan: dossiers onder toezicht van de gemeenten gepland vóór dienstjaar 2023 in toepassing van het keizerlijk decreet van 30 december 1809 op de kerkfabrieken en de afgeleide wetgeving. Met planning vóór 2023 wordt bedoeld: de eredienstinstellingen hebben toestemming verkregen van de gemeenten voor de werken (of studies in verband hiermee) na voorlegging van een financieringsplan, ze ingeschreven in begrotingen tot en met het dienstjaar 2022, de gemeenten hebben advies verstrekt over deze begrotingen en de gewestelijke voogdij heeft ze goedgekeurd. De studies voorafgaand aan de werken, waaruit de werken voortvloeien, en de niet begrote meerkost van prijsstijgingen, grotere hoeveelheden en bijkomende noodzakelijke of onvoorzienbare werken, die het gevolg zijn van de werken, maken eveneens deel uit van hetzelfde lopende investeringsdossier. De financiering ervan inclusief de niet begrote meerkosten blijft op de

¹ De uitgaven en ontvangsten van een investeringsdossier worden gerealiseerd op de 'buitengewone dienst van de begroting', zoals begrepen in artikel 1, 2° van het besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 15 september 2022 houdende begrotings- en boekhoudkundig reglement van de instellingen belast met het beheer van de materiële belangen van de erkende plaatselijke levensbeschouwelijke gemeenschappen.

begroting 2023 of erna volgende begrotingen onder de financiële verantwoordelijkheid van de gemeenten vallen.

Voorbeelden

Bij lopende investeringsdossiers heeft de oude regelgeving in 2023 en volgende dienstjaren, hoewel de ordonnantie op 1 januari 2023 in werking trad, nog steeds zijn uitwerking door:

- beslissingen die tot 2022 in het kader van de oude regelgeving zijn genomen:

bv vereffening in 2023 van gemeentelijke investeringstoelagen m.b.t. werken begroot en gerealiseerd in het dienstjaar 2022; realisatie in 2023 van werken begroot en gefinancierd door de gemeente in 2022, inclusief de financiering door de gemeente van de meerkost in 2023;

- beslissingen die vanaf 2023 in opvolging van deze beslissingen zijn of worden genomen, en in de contractuele uitvoering ervan in 2023 of komende dienstjaren:

bv begroting, gunning, realisatie en financiering door de gemeente in 2023 van de 2de fase van werken waarvoor machtiging is verleend in 2022 en die in een 1ste fase zijn opgestart in 2022; begroting, gunning, realisatie en financiering door de gemeente in 2023 van werken in opvolging van een studie gerealiseerd in 2022.

Juridische basis

De memorie van toelichting bij de ordonnantie verduidelijkt dat de inwerkingtreding op 1 januari 2023 samenhangt met de door de ordonnantie geregelde boekjaren, die overeenstemmen met kalenderjaren, en dat onder de inwerkingtreding op 1 januari 2023 moet worden begrepen dat de oude regelgeving blijft gelden voor de begroting, de rekeningen en de financiering van de instellingen tot en met het begrotingsjaar 2022 (zie artikel 30 en 75).

Een logisch begrotings- en boekhoudkundig principe is dat de tot 2022 begrote en goedgekeurde uitgaven voor werken, indien niet gerealiseerd op het einde van het dienstjaar 2022, de volgende dienstjaren opnieuw kunnen worden begroot, tot ze zijn gerealiseerd, samen met de financiering die ervoor voorzien is. De goedkeuring van deze uitgaven en ontvangsten op een volgende begroting is een formaliteit. De oude regelgeving blijft in werken begroot tot 2022 dus ook na 2022 zijn effect ressorteren.

De inwerkingtreding van de ordonnantie op 1 januari 2023 doet immers geen afbreuk aan tot 2022 verleende machtigingen of gesloten overheidsopdrachten in toepassing van de oude wetgeving. De machtigingen en overheidsopdrachten voor werken blijven gelden tot de tot 2022 begrote investeringsuitgaven in de volgende dienstjaren gerealiseerd zijn, nl.:

- de machtiging door gemeenten voor werken aan gebouwen van de eredienst en de financiering hiervan door de gemeenten, na voorlegging van een financieel en budgettair plan door de eredienstinstelling, in toepassing van artikel 3 van de ordonnantie van 29 juni 2006 houdende diverse bepalingen betreffende de erkende erediensten (of bij het ontbreken van dit plan, via een door de gemeenten geadviseerde en door het gewestelijk toezicht goedgekeurde begroting).

Is onlosmakelijk aan deze machtiging verbonden: een financieringsplan waarin de gemeenten instaan voor de ontbrekende financiering van de werken. In het financieringsplan wordt de ontbrekende financiering berekend op basis van de vooraf ingeschatte kostprijs van de werken, eens de overheidsopdracht gegund op basis van de oorspronkelijk gegunde bedragen, bij herzieningen (zie hieronder) op basis van de effectieve eindbedragen;

- de overheidsopdrachten voor deze werken in toepassing van de wet op de overheidsopdrachten (inzake overeenkomsten blijft de oude regelgeving van toepassing, tenzij de in werking getreden ordonnantie van openbare orde of dwingend recht zou zijn, wat niet het geval is), die met de machtiging en financiering van de gemeenten worden gerealiseerd. Zijn wettelijk inbegrepen bij deze vóór 2023 gesloten overheidsopdrachten en worden bijgevolg ook gefinancierd door de gemeenten: de eindafrekening op basis van de voor werken verplichte prijsherzieningsformule (voorzien in het bestek of de overeenkomst), de eindafrekening op basis van de gerealiseerde hoeveelheden (bestek met vermoedelijke hoeveelheden) en de

aanvullende opdrachten (bijkomende noodzakelijke of onvoorziene werken toegewezen aan de aannemer zonder nieuwe gunningsprocedure).

Werken aan geklasseerde eredienstgebouwen

Voor geklasseerde eredienstgebouwen verstrekt erfgoed.brussels gesloten subsidie-enveloppes, waarbij 80 % van de vooraf ingeschatte kostprijs van de werken wordt gefinancierd. Door het verschil met de gegunde kostprijs, prijsherzelingen, grotere hoeveelheden of aanvullende werken, dienen gemeenten er rekening mee te houden dat bij lopende investeringsdossiers met betrekking tot geklasseerde eredienstgebouwen het gemeentelijk aandeel in de financiering van de werken dat aanvankelijk werd ingeschat op 20 %, bij de eindafrekening in 2023 of een volgend dienstjaar nog aanzienlijk kan oplopen.

Nieuwe investeringsdossiers

Onder nieuwe investeringsdossiers moet worden verstaan: dossiers onder toezicht van het Gewest gepland vanaf dienstjaar 2023 in toepassing van artikel 58 van de ordonnantie van 10 december 2021. De toestemmingen voor de overheidsopdracht met betrekking tot de werken of bijkomende werken zijn verleend door het Gewest in toepassing van artikel 59, 61 en 63 van de ordonnantie. Dientengevolge kan de financiering worden gedragen door het Gewest in toepassing van artikel 64 van de ordonnantie, indien de eredienstinstellingen hiervoor niet zelf kunnen instaan.

3) Financiële omkadering van investeringswerken

Om op de gewestbegroting investeringen van eredienstinstellingen te kunnen betoelagen met beperkte of beheersbare middelen, dient te worden benadrukt dat eredienstinstellingen in hun financieringsplan - op eigen voorstel of voorstel van het Gewest - de financiering van werken kunnen voorzien met behulp van leningsontvangsten (artikel 58 van de ordonnantie). Het Gewest geeft de eredienstinstellingen de machtiging (voor de overheidsopdracht) om de banklening af te sluiten, waarbij het zich garant stelt voor de afbetaling van de lening over maximaal 10 jaar en de jaarlijkse terugbetaling (intresten inclusief) betoelaagt.

Door de terugbetaling van de investeringsleningen in plaats van rechtstreekse subsidiëring van de werken beschikt het Gewest over een hefboom om in de toekomst, wanneer de financieringsbehoefte van de eredienstinstellingen zal stijgen door de toename van het aantal nieuwe investeringsdossiers, haar financieringsverplichtingen te vervullen met voorspelbare, planifieerbare en afdoende uitgavenkredieten.

Ook gemeenten, die na dienstjaar 2022 nog lopende investeringsdossiers dienen te financieren, kunnen eredienstinstellingen voorstellen dat deze instellingen het Gewest toestemming vragen om de investeringswerken te prefinancieren met leningsontvangsten, waarna de gemeenten de jaarlijkse terugbetaling van de investeringslening subsidiëren. Gemeenten beschikken via leningen voor derden trouwens reeds over de mogelijkheid om de betoelaging van werken door eredienstinstellingen te spreiden over meerdere jaren.

Met de meeste hoogachting,

De Minister-voorzitter belast met de Kerkfabrieken en de Instellingen belast met het beheer van de temporalien van de erediensten

Rudi VERVOORT

De Minister belast met de Plaatselijke Besturen

Bernard CLERFAYT